

TAKO POČINJE...

U stvari, ja bih sada morao da budem slobodan, a ne na dužnosti na granici. Samo da mi se drug blagovremeno vratio sa odsustva, ja bih mu bio predao dužnost i bio bih slobodan, mogao bih da sedim sa ostalim drugovima, da igram šah, gledam televiziju, da pušim i čitam neki zanimljiv roman. A ovako, sedim tu gore na promaji pored ove gadne rupe, koja je nekada bila prozor na nekom zidu, i buljim oko sebe. Vidim sve same ruševine, gledam preko krovova i zvonika Jerusalima, i pokušavam da prodrem pogledom u daljinu, koja se gubi u toplom, zamagljenom plavetnilu. U daljini samo naslućujem konture dalekih sivih i golih planina.

Moram sada da sam na straži zbog toga što je moj drug zakasnio. Dobro je, da se bar može sedeti i da puška sme da se drži na kolenima, i da mogu malo da olabavim remenik sa mecima.

Istina, nije baš mnogo udobno na mom sedištu, napravljenom od vreće čvrsto nabijene peskom, između ruševina i zgarišta, ostataka i svedoka proteklih borbi. Telo mi se već privikava na neudobno sedište, pa pokušavam da se prilagodim datoj mogućnosti, kao da sam od gume. Kako se telo brzo navikava na svaku priliku! pa bilo to vreća peska, srušeni zid, gomila kamenja, ili vlažni beton logorske ćelije... Ah, da, ovde gore je mirno, već mesecima nije pao nijedan metak... nastupilo je zategnuto primirje...

S one strane čujem otkucavanje časovnika sa zvonika sv. Đorđa. Duboki glas zvonika sa crkve Notr Dam dostojanstveno odgovara. Čujem trube autobomila, pisak lokomotive i riku magaraca iz susednog arapskog starog grada. Čujem monotono pevanje iz obližnje sinagoge. Sve se to meša i stvara jednu jedinstvenu simfoniju, simfoniju razdeljenog, raskomadnog, namučenog blijskog grada, koji ne postoji nigde drugde na svetu, samo tu.

Tako sedim u najisturenijem uglu poslednje kuće na granici. Kuća samo nosi to ime, inače je ruševina i stoji zaboravljena, napuštena, u gomili kamenja, korova, badalja, trnja, bodljikave žice.

A tamo preko puta, možda dvadesetak metara odavde, stoji najbliža kuća, tamnosiva, bez prozora, raspucanih zidova.

Tu i tamo u zidu ima rupa veličine dlana iza kojih stoje grafičari koji me posmatraju. Posmatraju me oni koji su postavljeni tamo zbog mene i zbog kojih sam ja postavljen ovde, iza svoje rupe u zidu. Na krovu te sive kuće sazidana je neka vrsta kule-osmatračnice od betona, sa malim otvorima, tek toliko velikim da se može progurati puščana cev, tek toliko da se može posmatrati lice legionara, koji tu stoji uvek, dan i noć, dan i noć... Ako se malo odmakne, kroz otvor se pojavljuje plavo i blistavo nebo, da bi posle jednog trenutka otvor opet potamneo, onda znam da ga je ispunio svojim licem.

I tako se igramo žmurke svakog dana, on tamo, a ja tu, neke vrste igre-skrivalice. Uvek, ako oštro pogledam prema njemu, on okreće glavu i gleda na drugu stranu, a čim oseti da sam skrenuo pogled, opet me oštro posmatra. I tako se gledamo, gledamo, gledamo... Isto kao što deca igraju skrivalice iza uglova, iza stabala. Tako se i ja igram sa svojom malom devojčicom, kada sam slobodan i kod kuće. Samo je onda manje neugodno, i manje opasno.

Da, zaista, ovde je vrlo mirno i tiho. U dosadi puštam šljunak i kamenčiće kroz svoje prste, opet zahvatam punu šaku, pa opet sve polako propuštam kroz prste. Samo jedan kamenčić ostaje mi u ruci. Sigurno je tu bio od davnih vremena, a možda od tada kada tu nije bilo tiho i mirno, kada su letele granate odavde preko, a odande ovamo, teški projektili, koji su napravili ovu pustoš i ove ruševine. Tako je ležao taj mali kamenčić među hiljadama i hiljadama drugih kamenčića, i čekao da ga ja podignem i da ga pogledam. Jedan mali, beznačajni kamenčić.

Šta bi mogao taj mali kamenčić da učini, da je u mojoj ruci ili u ruci onog legionara tamo preko puta... da ga neko od nas uzme i samo tako, iz dosade, bez razmišljanja, bez zle namere, kao deca, odbaci, da preleti ovu razdaljinu od dvadesetak metara? Svejedno da li odavde tamo ili odande ovamo. Pa da pogodi moje čelo, ili čelo onoga tamo preko puta. Toliko je malen da ne bi bilo ni naročito bolno, niti bi imao makakvu snagu, jer je razdaljina u poređenju sa veličinom kamenčića ogromna, pa bi usput izgubio svoju težinu. Ali bi mogao izazvati mnogo ljutine i mnogo nevolje! Odmah bi poleteo jedan drugi kamen, jedan mnogo veći brat ovog malog tu. Odmah bi bili obavešteni drugovi koji mirno sede u stražarnici i igraju karte ili čitaju zabavne romane, ili se spremaju za svoje ispите. Začas bi leteli mnogi kamenčići amo-tamo.

* * *

Zar nije tako počinjalo i ranije, pa je u velikim masama letelo kamenje od starih gradskih zidina, i zar nisu uplašena deca uz vrisak majki poletala u podrume svojih kuća? Kamenje bi letelo amo-tamo, bilo ga je tako mnogo, malog, velikog, šiljatog, okruglog. Začas bi bili popunjeni svi otvori na stražarnicama, ovde i tamo.

Sta je to bilo? nije li to bio jedan pucanj? samo onako, kao popratna muzika, ili kao opomena? Ko zna odakle je došao pucanj? Odavde? Ili preko puta?

A taj prvi pucanj, taj je najgori. Zar ne izaziva čitavu lavinu pucnjeva? Nije više jedan jedini pucanj, već se čuju čitave salve, jezivi fijuk se pojačava do štektaanja puškomitraljeza. Telefoni prekidaju mir, lete hitne komande, nadležni su obavješteni, džipovi jure, dovode komisije, pojačanje, municiju, hranu... tu i preko puta.

Začas stižu mali beli džipovi UNO-a, oficiri sa zlatnim širitima — Šveđani, Kanađani, Francuzi, svih nacija. Sa dalekozorom posmatraju zbivanje tu i preko puta. Ko zna sada već, ko je prvi počeo? Granične komisije su alarmirane, energično se zahteva prekid vatre. Uzalud, niko ne popušta.

Dovlače se teški topovi, čiji se pucnji mešaju sa štektaanjem mitraljeza, telefoni zvone, kancelarije, škole, stambene zgrade hitno se evakušu, generali, ministri bivaju pozvani. Štampaju se vanredna izdanja, radio-stanice uzbuđeno emituju vesti i opomene građanstvu, telegrafi i teleprinteri besomučno šalju vesti celome svetu, obavještavaju se svetska štampa, delegati Saveta bezbednosti: nemiri na granici, manifestacije u Kairu, Damasku, telegrami protesta iz Izraela generalnom sekretaru UNO-a...

Mi tu gore nemamo više mira, obavljamo tešku i opasnu službu, a za vreme odmora samo kratak nemiran san, čišćenje oružja, pa se opet ređamo na pukotinama zidova nišaneći preko. Evo, moj drug do mene je odbacio pušku i obema rukama se hvata za grudi, pogođen je. Pritrčava sanitetsko osoblje, stavlja ga na nosila, a njegovo mesto zauzima drug, koji je čekao na red. Pošta donosi uzbuđljiva i zaplašena pisma od kuće, svi strahuju, oni kod kuće, mi na granici. Mi tu, i oni tamo, preko puta...

Evo, dani prolaze, sve je napeto i divlje. Vojska stiže na smenu, građanstvo se mobilise, muškarci, žene, dobijaju poziv da se jave, kuće se napuštaju, dugačke kolone se kreću natovarene onim što je svakome najpotrebnije, što mu se čini najvažnijim i najskupocenijim. Prozori se uz tresak rasprskavaju, deca plaču i vrište. Žene izbezumljeno jure amo-tamo, muškarci su umorni, neobrijani. Brijanje? Ko još misli na to!

U predahu vatre, vanredno izdanje: delegati Jedanaestorice Međunarodnog saveta bezbednosti održavaju permanentne sednice, prete, zahtevaju, mole, opominju, traže obustavu vatre. Dopisnici svetske štampe traže intervju, traže dozvolu za obilazak granične zone, malter pada sa zidova, prijatelji su ranjeni, a deca ne mogu da shvate, zašto tata ne dolazi kući, zašto neće doći kući nikad više...

* * *

Mirno i dostojanstveno odjekuje sat na zvoniku crkve sv. Đorđa, kratkim i dubokim glasom odgovara zvonik Notr Dama. Zamisljeno i začarano okrećem kamenčić među prstima. Jeza prolazi mojim telom.

Oprezno, kao da je od ekrazita, spuštam kamenčić na zemlju, stavljam ga oprezno među ostale hiljade i stotine hiljada kamenčića, koji svi zajedno ne predstavljaju ništa, bezvredno ništa, koje niko i ne primećuje na putu. Jedan kamenčić, koji stvara istoriju, većom snagom i autoritetom nego sama država, ministar, general, komisija svih nacija...

Stvaralo bi istoriju kad bi... A zar nema bezbroj neopreznih ljudi, tu, u Koreji, u Indiji, u Brazilu, na Kubi, i u drugim zemljama, koji započinju, bez dubljeg razmišljanja, igru jednim malim kamenčićem, koji bi mogao da poleti, tek tako, šale radi, dvadesetak metara?

Bogzna koliko često je jedan takav mali kamenčić izazvao svetski haos?